

Ekosystemtjänster från nötkreaturens markanvändning – hur kan de värderas?

I ett nyligen avslutat SLF-projekt har vi studerat ekonomi och ekosystemtjänster i produktionssystem för nötkreatur där fodret domineras av grovfoder (klöver/gräs) och bete. Målet har varit att visa på hur ersättningar för ekosystemtjänster ska kunna inkluderas i framtida jordbruksstöd.

Planetens ekosystem ger nyttor som är helt nödvändiga för människans överlevnad och välbefinnande. Dessa nyttor brukar beskrivas som "ekosystemtjänster" och omfattar *försörjande tjänster* (t.ex. mat och biobränsle), *reglerande tjänster* (t.ex. vatten- och klimatreglering), *stödjande tjänster* (t.ex. näringskretslopp och markbördighet) samt *kulturella tjänster* (t.ex. rekreation, kulturarv och andliga värden).

Metoder för att värdera ekosystemtjänster

Att kunna värdera ekosystemtjänster är viktigt i flera olika sammanhang. Ett exempel är samhällets miljömålsarbete där Naturvårdsverket säger att betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster ska vara allmänt kända. Där det är relevant ska de också integreras i ekonomiska och politiska beslut. Också inom såväl forskning som samhällsutveckling ökar intresset för ekonomisk värdering av ekosystemtjänster. Värderingen handlar dock inte bara om pengar utan också om kvalitativa värderingar, t.ex. genom att i enkäter fråga människor om vilka landskapstyper man uppskattar mest att vistas i.

För de försörjande tjänsterna, alltså sådant som mat eller ved, finns ju marknadspriser och då kan man enkelt göra en marknadsbaserad värdering. Denna metod kan också användas för att värdera andra ekosystemtjänster som inte normalt handlas med. Ett indirekt värde räknas då fram på vad det skulle kosta samhället om den aktuella ekosystemtjänsten försvann eller vad det skulle kosta att bevara den.

Foto: Maria Henriksson

Gräsmarkerna utgör drygt hälften av Sverige jordbruksmark.

Tar man värdering av ekosystemtjänsten "pollinering" som exempel, kan man göra den genom att beräkna vad frånvaron av pollinerande insekter skulle innebära i förlorad skörd för olika grödor. Det är naturligtvis svårt att räkna fram sådana här indirekta värden, det krävs en hel del data och ofta måste man göra en del antaganden.

De kulturella ekosystemtjänsterna är svårast att värdera eftersom de så starkt kopplar till känslomässiga värderingar hos oss som individer. Därför måste värderingar av dessa utgå från mänskliga preferenser, behov och beteenden. En metod är att se vilka val vi gör i olika situationer, t.ex. hur långt och till vilken kostnad människor reser för att uppleva en viss naturtyp eller naturupplevelse, som t.ex. trandansen vid Hornborgasjön. Ett annat sätt är att undersöka människors betalningsvilja för olika landskapstyper

genom att studera hur boenden/fastigheter är värderade i olika områden. Ytterligare exempel på värderingsmetod är att studera vilka miljöer människor föredrar att vistas i och att genom enkäter och intervjuer låta människor göra graderingar av olika scenarier, t.ex. olika landskapsvyer. Man kan också ställa frågor om betalningsvilja för att behålla en viss landskapstyp.

Gräsmarkerna är viktiga för jordbrukets ekosystemtjänster

Gräsmarkerna i det svenska jordbruket, dvs. slåttvallar, åkerbete och naturbetesmarker utgör drygt hälften av jordbruksmarken och används till största delen som foder åt nötkreatur. Denna markanvändning bidrar till en variation i landskapet, såväl i mellan- och skogsbygder som i slättjordbruket.

Forts. nästa sida

Ett varierat landskap är något som människor värdesätter högt, visar forskningen. Andra uppskattade inslag i odlingslandskap är förekomsten av betande djur samt historiska byggnader.

När man systematiskt går igenom vilka ekosystemtjänster som nötkreaturens markanvändning bidrar till är det tydligt att gräsmarkerna är helt centrala. Dessa marker har stor betydelse för den biologiska mångfalden, markbördighet och för ett varierat odlingslandskap.

Stor variation i lönsamhet – skiftesstorlek viktig

I projektet studerade vi den ekonomiska lönsamheten, utan tillägg av några jordbruksstöd, för några typgårdar med nötkreatur (både mjölk och kött) med gräsbaserad ekologisk produktion. En intressant iakttagelse var att lönsamheten påverkades starkt av arrondering och skiftesstorlek pga. stora skillnader i brukningskostnader. När vi sedan testade olika utformning av jordbruksstöd för typgårdarna kunde vi konstatera att för att nå lönsamhet krävs det större ersättningar för naturbetesmarker och för brukandet av små åker- och betesskiften än vad dagens jordbruksstöd ger.

Vi kunde också konstatera att skötseln och användningen av landets gräsmarker på många sätt är bristfälligt undersökt och dokumenterad. Det finns stora kunskapsluckor i de dataunderlag som behövs för att beräkna rimliga ersättningar för brukning och skötsel av gräsmarker. Detta gäller särskilt de viktiga naturbetesmarkerna där det inte gick att finna uppdaterade produktionskalkyler för betesdrift. I projektet upprättades därför

sådana kalkyler vilka uppvisar en mycket stor variation i brukningskostnader och därmed lönsamhet på gårdsnivå. Särskilt skiftesstorleken är viktig för skillnader mellan gårdar.

Framtidens jordbruksstöd – ökat fokus på ekosystemtjänster?

Den markanvändning som gräsmarkerna, och i synnerhet naturbetesmarkerna utgör, förefaller idag vara underbetald i jordbruksstödet i relation till de nyttor och ekosystemtjänster som samhälle och medborgare värderar i jordbrukslandskapet. Vi menar att det behövs en diskussion kring hur de totala stöden fördelas mellan de två ytterligheterna intensivt odlad åkermark med stora skiften respektive naturbetesmarker som ofta utgörs av små skiften med höga skötselkostnader per hektar. Leveansen av reglerande och kulturella ekosystemtjänster som är viktiga för samhället skiljer sig väldigt mycket mellan dessa två typer av markanvändning i jordbruket.

Christel Cederberg, Chalmers, Avdelning Fysisk Resursteori, tel: 031-77 22 218, e-post: christel.cederberg@chalmers.se

Lästips:

Cederberg, C., Henriksson, M. & Rosenqvist, H. 2018. Ekonomi och ekosystemtjänster i gräsbaserad mjölk- och nötköttproduktion. Rapport som kan laddas ner på: https://research.chalmers.se/publication/503644/file/503644_Fulltext.pdf

Årsmöte 9 november 2018 på Munkagårdsgymnasiet i Tvååker

Svenska Vallföreningen anordnar sitt årsmötes-seminarium med årsmöte på Munkagårdsgymnasiet i Tvååker, Halland, fredagen den 9 november.

- Torkan och dess konsekvenser
- Inno4Grass - medverkan av innovativa vallbönder

Mer information och kallelse: Svenska Vallbrev 2018:6.

Välkommen!

Grovfoderfältvandring i Skaraborg

Så rustar vi oss för nya torkperioder

Torsdag 4 oktober 10.00–ca 14.00
Samling Rännagården, Kinne-Kleva

- Vad kan vi lära av säsongen som gick med sämre etablering och mindre vallskördar?

Skaraborgs Vallförening arrangerar en fältvandring där vi tillsammans med Hushållningssällskapet Skaraborg, Växa Sverige och Scandinavian Seed studerar fält med exempel på grönfoderblandningar som etablerar sig effektivt och ger snabb skörd. Vi vänder oss främst till grovfoderproducenter och intresserade rådgivare.

Detta är ett samarrangemang med Gröna Möten. Fältvandringen är kostnadsfri, enklare förtäring ingår.

Har du frågor om fältvandringen, kontakta Sofia Kämpe, sofia.kampe@agrovast.se

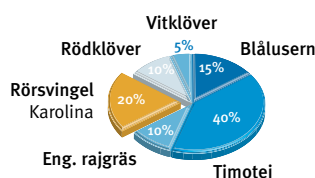
Anmälan krävs och görs via evenemanget på www.gronamoten.se

Välkomna!

Förnya eller bättra på? Vi rekommenderar OptiVall

Perfekt

- Uthållig
- Torktålig
- God proteinhalt

www.scandinavianseed.se

Hjälpsådd i vall – när är det lönsamt?

Foton: Mats Höglind

Bild 1. Vredo specialmaskin för direktsådd av vallfrö.

Hjälpsådd innebär att man sår in nytt vallfrö i en befintlig vall. Andra begrepp med snarlik betydelse är reparations-sådd och plöjningsfri renovering. Hjälpsådd kan göras med många olika typer av maskiner. Syftet är vanligtvis att reparera vallen genom att ersätta ursprungliga vallplantor som har gått ut. Man kan också tänka sig att hjälpså vall som i och för sig har ett jämnt och fint bestånd men där man önskar påverka den botaniska sammansättningen, t.ex. öka klöverandelen. Ibland hjälpsår man med samma fröblandning som i den ursprungliga vallen, medan man i andra fall sår in enskilda arter, som rödklöver eller rajgräs, som är mindre uthålliga än andra arter i vallen.

Krav för lyckad hjälpsådd

För att hjälpsådden skall ge positivt resultat måste två krav uppfyllas. För det första måste fröna gro, vilket kräver god vattenförsörjning av utsädet. För det andra måste de nysådda plantorna växa tillräckligt snabbt i etableringsfasen för att klara att konkurrera med de befintliga vallplantorna.

För att säkerställa vattenförsörjningen bör fröna placeras i god kontakt med jorden. Specialmaskiner för direktsådd som penetrerar vallsvålen kan underlätta detta (bild 1). Försök visar dock att andra såmetoder ofta kan ge lika bra uppkomst, inte minst om hjälpsådden genomförs på våren när jorden ofta är fuktig. Under torrare förhållanden kan dock specialmaskiner ge bättre uppkomst än maskiner som inte penetrerar svålen, även om man sällan sett stora skillnader mellan olika såmaskiner i försök.

För att säkerställa konkurrenskraften i etableringsfasen bör man använda sig av arter med stora frön som gror och etablerar sig

snabbt. Bland vallgräsen har rajgräs och bland vallbaljväxterna rödklöver goda egenskaper för hjälpsådd. Det är betydligt lättare att etablera dessa arter vid hjälpsådd än arter som timotej, ängssvingel, ängsgröe och vitklöver.

Begränsat utbyte i många försök – antagligen var vallarna för "bra"

Det har gjorts en hel del försök med hjälpsådd genom åren i både Sverige, Norge och andra länder. Försöken visar ofta begränsat utbyte av hjälpsådd. Endast i undantagsfall har avkastningen påverkats tillräckligt mycket för att åtgärden skall vara lönsam. När man ser närmare på försök med utebliven effekt visar det sig dock att de ofta har lagts ut i förhållandevis högavkastande vallar där hjälpsådd inte kan förväntas påverka avkastningen. Man kan anta att det främst är när vallen är gles som hjälpsådd ger positivt utbyte, t.ex. efter utvintring, tork- eller körskador.

Nya försök för bättre beslutsunderlag

Hur kan man bedöma behovet för renovering av en vall och vilka kriterier skall vara uppfyllda för att hjälpsådd ska rekommenderas? I projekter FOREFF arbetar vi med hypotesen att vallens täthet är avgörande för resultatet av hjälpsådden och att det går att ta fram konkreta råd om behov för renovering och val av såmetod baserat på vallens täthet. Vi arbetar också med metoder för att skatta vallens täthet baserat på bildanalys. Visionen är en app som skattar vallens täthet utifrån bilder från mobil eller traktorkamera och baserat på detta ger beslutsstöd om behov av renovering och metodval vid hjälpsådd. Vallarnas täthet, eller grad av öppenhet, skattar vi som täckningsgrad av gröda eller andel bar jord.

Forts. nästa sida

Bild 2. Drönbild av försök där vi skapat bestånd med olika luckighet inför hjälpsådd 2017.

I försöken skapar vi bestånd med olika grad av luckighet som vi sedan hjälpsår för att se på etablering och avkastning som funktion av beståndets täthet. Bild 2 visar ett av försöken i drönaperspektiv alldeles innan det skulle hjälpsås med rödklöver sommaren 2017. Bestånden varierade då i täthet från 0 till 100 % täckningsgrad. Uppkomsten var bra i alla rutor, men efterhand blev groddplantorna utkonkurrerade i de tätaste rutorna. Bild 3 visar utvalda rutor i juni 2018 med en tydlig effekt av täthet på etableringen. I rutorna med mindre än 50 % täckningsgrad vid hjälpsådden är klövern välutvecklad, medan det i stort sett saknas klöver i rutorna med tätare bestånd vid sådd.

Tröskelvärde för lyckad hjälpsådd?

Försöket visar att vallen måste vara förhållandevis gles för att hjälpsådd skall ge god etablering, kanske t.o.m. förvånansvärt gles. Vidare tycks det finnas en tröskel över vilken vallen är för tät för att hjälpsådd kan förväntas fungera. Det krävs fler försök för att fastställa var denna tröskel ligger och i vilken grad den varierar beroende på andra egenskaper hos vallen. Vi arbetar vidare med försök med hjälpsådd av både rödklöver, rajgräs och timotej under olika förhållanden för att belysa detta.

I projektet genomför vi också försök med olika metoder som kan förbättra etableringen vid hjälpsådd i tätare vallar där konkurrensen skulle bli för stark om man inte gör något åt detta. Vi ser både på användning av betesdjur, maskinell putsning, harvning och kemisk behandling med syfte att hämma återväxten temporärt och gynna insådden. Eftersom alla dessa behandlingar reducerar avkastningen initialt, vägs insatserna mot eventuell vinst senare, när insådden har tagit sig. Vi undersöker också under vilka förhållanden som hjälpsådd på sensommaren kan fungera, en aktuell frågeställning efter årets torka.

3a.

3b.

3c.

Bild 3. Rutor med 90, 40 och 0 % täckningsgrad av befintlig vallgröda (se bild 2) hjälpsådda mer rödklöver 2017, fotograferade 2018.

FOREFF finansieras av den norska motsvarigheten till SLF, ”Forskningsmidlene for jordbruk og matindustri” tillsammans med en rad näringsintressenter.

Mats Höglind, NIBIO Særheim, tel.: +47 40 47 53 91, e-post: mats.hoglund@nibio.no

Lästips:

Höglind, M. 2016. Årlig hjälpsådd för mer och bättre vall – norska försök och erfarenheter. Svenska Vallbrev 6, 1–2.
Nesheim, L. & Höglind, M. 2018. Fornying av eng uten pløying. En gjennomgang av nylig avsluttede og tidligere forsøk. NIBIO Rapport Vol 4. (tillgänglig inom kort som pdf från www.nibio.no).

Hur förebygga att kor trampar sönder betet?

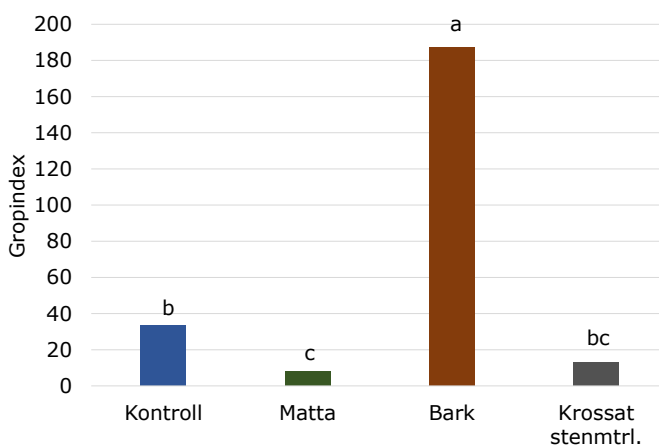

Ko går över kalkbaserat stenmaterial.

Med större mjölkbesättningar ökar belastningen av kornas tramp på betesmarkerna, speciellt på beten närmast stallet. Upptrampade beten och leriga ytor försvårar kotrafik och ger problem med smutsiga djur, vilket i sin tur kan försämra såväl djurhälsa som mjölkvalitet. I projektet **Kamp mot tramp** utvärderade vi tramptåligheten hos olika vallfröblandningar men också hållbarheten hos material som anlades på särskilt hårt belastade ytor.

Under fem år testade vi hållbarheten för bark, gräsarmeringsmatta och krossat kalkbaserat stenmaterial (Paddex®) som anlades i grindhålen till mjölkornas ordinarie betesfällor på Lövsta forskningscentrum utanför Uppsala. Materialen jämfördes med en kontroll, som var grindhål utan åtgärd. Under en betessäsong passerade korna över materialen mellan 3 340 och 4 835 gånger. Materialens deformation dokumenterades vid som antal gropar och groparnas djup med ett s.k. gropindex. Ett högre gropindex innebär ett mer deformerat material, eller markyta när det gällde kontrollen.

Materialen deformerades inte mer där fler kor passerade. Det kan bero på att ingen av de fem säsongerna hade blöta förhållanden utan var torra till normala. Efter fem säsonger hade gräsarmeringsmattan bäst hållbarhet (figur 1). Barkbädden blev klart deformerad redan efter två säsonger. Därför ersatte vi den med Paddex som hade lika god hållbarhet som gräsarmeringsmattan följande tre säsonger. Att inte göra någon åtgärd alls i grindhålen gav förvånansvärt låg grad av deformerad markyta. Orsaken var en kombination av icke blöta förhållanden och att rotationsbete tillämpades, vilket gav vegetationen möjlighet till återväxt mellan betestillfällena.

Figur 1. Grad av trampskador uttryckt som genomsnittligt gropindex där material- och kontrollstaplar med olika bokstäver hade säkra skillnader i hållbarhet ($p < 0,05$).

Slutsatserna är att om gräsarmeringsmattan håller i sju år så är kostnaden jämförbar med krossat kalkbaserat stenmaterial

Foto 1-3. Närbild bark, Paddex och matta. Foto: Eva Salomon

(men även med bark). Vill man ha ett funktionellt och billigt material under kort tid så är krossat kalkbaserat stenmaterial ett bra alternativ.

I denna studie var anläggningskostnaden för 100 kvadratmeter gräsarmeringsmatta 21 900 kr. Motsvarande kostnad för krossat kalkbaserat stenmaterial var 5 500 kr och för bark 6 500 kr.

Projektet **Kamp mot tramp** finansierades av SLF, Stiftelsen lantbruksforskning (www.lantbruksforskning.se)

Eva Salomon, RISE, Biovetenskap och material/Jordbruk och livsmedel, tel: 010-516 69 61, e-post: eva.salomon@ri.se

Eva Spörndly, SLU, Institutionen för husdjurens utfodring och vård, e-post: eva.sporndly@slu.se

Nilla Nilsdotter-Linde, SLU, Institutionen för växtproduktionsekologi, e-post: nilla.nilsdotter-Linde@slu.se

Lästips: Johansson, C. 2014. Armeringsmatta och bark som markstabiliserande material på betesytor till mjölkkor – en utvärdering. Sveriges lantbruksuniversitet. Inst. för husdjurens utfodring och vård. Examensarbete 506. <http://epsilon.slu.se>
Nilsson, H. 2013. Bark och armeringsmatta för att förebygga trampskador på betesytor hårt belastade av mjölkkor – en utvärdering. Sveriges lantbruksuniversitet. Inst. för husdjurens utfodring och vård. Examensarbete 465. <http://epsilon.slu.se>

Sommarmöte med fladdermöss och vattenbufflar

Foton: Magnus Halling

Jämfört med tidig rödklöver gav medelsena sorter ofta bättre avkastning i skörd 3 vid extrem torka i sortförsök på Säby i Uppsala.

Under två dagar i juli bjöd Upplands vallförening in till sommarmöte. Naturligtvis var torkan det stora samtalsämnet vilket togs upp vid varje studiebesök. Det förtog emellertid inte den goda stämning som vi upplevde under dessa dagar.

Vi samlades på Lövsta forskningscentrum som drivs av SLU. Efter inledning och välkomnande av ordförande *Jacob Gustawson* presenterade *Rolf Spörndly*, SLU en undersökning man gjort om ensileringsförluster. En av de deltagande gårdarna i den studien var Ekenäs gård i Södermanland som drivs av *Örjan Bergman*. Detta är också en av gårdarna i EU-projektet Inno4Grass som *Anna Carlsson* presenterade. Örjan berättade om gården och om hur han gjort för att ha så små förluster i sin plansilo. Han poängterade vikten av att hinna med att packa ordentligt. Exempel på detta är att sedan man fick högre kapacitet på hacken lägger man numera ofta in grönmassa i två fack samtidigt med en lastare i varje fack. När skörden är färdig efterpackar man ordentligt innan man täcker omsorgsfullt med mycket sand på plasten.

Deltidsbete och sortförsök

Eva Spörndly, SLU visade resultat från sin forskning om deltidbete vid robotmjölkning. Hon fann att korna gärna betade morgon och kväll och att de mjölkade bra. De går gärna ut, men om de har bra ensilage i ladugården äter de mest inne.

Lunchen serverades under skuggande äppelträd i Linnés Hammarby. Vi fick också en intressant guidning i Linnés hus, med många bevarade ting från hans tid och vi fick veta mycket om hans liv och leverne.

Sedan var det visning av officiella sortförsök av *Magnus Halling*, också han från SLU. Vallväxterna i renbestånd ligger utlagda rutvis och var mer eller mindre kraftigt påverkade av torkan. Blålusern, rödklöver och rörsvingelhybrider var i nämnd ordning ”grönast”.

Vi åkte buss tillbaka till Lövsta för kaffe och *Rolf Spörndly* höll ytterligare en genomgång, nu en nyinsatt programpunkt om hur vi ska tackla årets foderbrist och vad vi kan odla för grödor som hjälpfoder. Det går att hitta de skrifter Rolf pratade om på Svenska Vallföreningens hemsida, se nedan.

Stadsnära gårdsbesök

Dagens sista studiebesök var hos familjen Gauffin på Stabby gård strax utanför Uppsala. *Elisabeth Gauffin* tog emot oss då hennes söner som driver gården sedan 2010 höll på att lägga in den sista tröskade spannmålen i plastkorv. Gården arrenderas från Uppsala universitet sedan 1923. Man önskar nu bygga en kotunnel under den hårt trafikerade vägen till betet, en åtgärd som varken är enkel eller billig att genomföra. Trots att Elisabeth inte tyckte det fanns något att se på markerna hade vi en väldigt intressant diskussion om bl.a. deras studiebesök från skolor och universitet samt om vilka vanliga konsumentfrågor som lyfts. Man är med i ”Sju gårdar” som säljer ekologiska mjölkprodukter med eget varumärke och vi fick höra hur de utvecklat detta koncept.

Forts. nästa sida

Stabby gård ligger nära Uppsala och man får ta hänsyn till både trafik och människor i den dagliga driften.

Elisabeth Gauffin ville ha råd av mötesdeltagarna om de skulle tröska eller ta helsädesensilage på åkerbönorna och det blev en lång och givande diskussion.

Innan middagen som skulle hållas på Wiks slott fick vi tillfälle att bada i Mälarens nordligaste fjärd, Ekoln. Efter en varm, solig dag kändes det väldigt uppfriskande. Efter en god middag var det så dags för fladdermussafari. I den ljumma sommarkvällen fick vi en oförglömlig guidning i hur man hittar fladdermöss.

Utvecklat betessystem

Fredagens första studiebesök var hos *Freerk Boersma* och *Janneke Brink* på Nyvåga gård, Harbo. Här finns 160 mjölkkor av mestadels SRB/Ayrshire-ras som mjölkas tre gånger om dagen i en dubbel 20-swingover. Lantbrukarna vill att djurskötseln skulle vara så enkel som möjligt så att en person ska kunna sköta djuren varje dag. Produktionen ligger på 9 500 l per ko, vilket Freerk anser vara optimalt för hans del. Vallen innehåller blålusern, rödklöver, ängssvingel och timotej. I betesblandningen har man även cikoria, kummin och käringtand. Vallen ligger 4–5 år och insådden görs i spannmål som blir helsädesensilage. Man lägger ensilage i plastkorv med en maskin som man även kör åt andra med. På sommaren är korna på bete dygnet runt (utom under årets torrperiod). Betessystemet ska också vara enkelt; korna får varje dygn en ny fälla på 2,5 ha.

Gården brukar 180 ha åker och man kör det mesta själva förutom gödselkörning och strängläggning. De odlar 28 ha majs som de sår själva med en såmaskin som lägger en nedbrytbar plast ovanpå såraden. På det viset uppskattar Freerk att majsen mog-

Freerk Boersma välkomnade till Nyvåga gård.

På Nyvåga gård har man gjort 5 m breda drivgångar som gör att korna snabbt når de 14 fällorna som ligger väl samlade bakom ladugården.

Pontus Elvingson med sina vattenbufflar som är väldigt keliga men kräver noggranna och likadana rutiner för att släppa ner mjölken.

nar tre veckor tidigare. Tio procent av mjölken säljs till grannen som tillverkar mozzarella och resten levereras till Arla. Man har även gårdsförsäljning, bl.a. av sockermajs när det är tid för det.

Svensk mozzarella

Sedan fortsatte vi till Ängsholmens Gårdsmejeri, dit Freerk levererar mjölk. *Pontus Elvingson* berättade om deras satsning på vattenbufflar och egen mozzarellatillverkning. De levererar till en återförsäljare som sedan säljer till restauranger och så har de egen gårdsförsäljning. *Eva* bjöd på provsmakning av denna goda ost som de poängterade ska vara färsk. Detta år pausar

Forts. nästa sida

Deltagarna bjöds på nygjord ostkaka med grädde och sylt till elvakaffet.

man mjölkningen av bufflarna och köper därför in komjölk. Buffelmjölk innehåller 7,5–9 % fett och ca 5 % protein, och det blir 2,5 kg mozzarella per 10 l mjölk, jämfört med komjölk som ger 1,3 kg. Även mjölkens konsistens och smak skiljer sig åt mellan djurslagen.

Vattenbufflarna fick vi sedan titta på nere på betesmarken vid sjön Tämnaren. Dessa speciella djur är enligt Pontus väldigt keliga men kräver noggranna och likadana rutiner vid mjölkning för att släppa ner mjölken. Det var också intressant att höra att vattenbufflarna inte går ner sig på sankmarker tack vare en speciell teknik de har för att komma loss. Andra tåliga egenskaper är att fästingar inte trivs på dem och att de blir immuna mot *Pyroplasma* via råmjölken.

Rätt foder till hästarna

Efter lunch på Heby Wårdshus var det dags för besök hos Brunsbergs Foder & Strö i Grän. De har specialiserat sig på hästfoder. År 1990 började man licenstillverka enligt en metod från England, HorseHage. Det är hösilage i småbalar på 25 kg som komprimeras till hälften och sedan plastas. Numera säljs 4 500 ton hästfoder i olika balstorlekar. Av 600 ha odlad areal är det vall på 300 ha. Man har 92 dikor och rekrytering och därför har man 50 ha med klöver-gräsvallar medan resten är gräsvallar. För att få den rätta ts-halten och smakligheten vill man i gräsvallen ha ca 25 % engelskt rajgräs och resten timotej samt ängssvingel.

Balarna står noggrant uppradade för att man ska kunna leverera samma parti till kunderna hela säsongen.

Vallarna ligger i 4 år och sedan odlar man spannmål i 4 år. Man har åtta olika kvalitetsgrupper av hösilaget för att hästägarna ska få det foder de önskar. Det var intressant att höra *Urban* och *Ronae Brunsberg* berätta om sitt företag, som de utvecklat efterhand.

Med många intryck och nya lärdomar styrde vi sedan kosan hemåt. Vi vill tacka Upplands vallförening för ett mycket välordnat och intressant sammarmöte som lockat drygt 40 deltagare. Det gav mycket, inte minst att träffas och utbyta tankar och idéer om detta så ovanliga odlingsår.

Anna Carlsson, Getinge, tel: 0709-70 12 06,
e-post: carlsson@skogsgard.se

Lästips:

Svenska Vallföreningen. 2018. Torkan på tapeten på Somarmötet idag 26 augusti. www.svenskavall.se [2018-07-26]

SVENSKA VALLBREV kommer ut med sju nummer 2018.

Manusstopp

Nr 6 20 sep
Nr 7 15 nov

Utgivning

19 okt
14 dec

Redaktionskommitté: Nilla Nilsdotter-Linde, ansvarig utgivare,
tel: 070-662 74 05, e-post: Nilla.Nilsdotter-Linde@slu.se
Gun Bernes, tel: 090-786 87 44, e-post: gun.bernes@slu.se

Redaktion och layout: **Irène Persson**,
tel: 070-616 66 27, e-post: irenee.persson@gmail.com

Vill du bli medlem i Svenska Vallföreningen? Betala 400 kr till
pg. 72 27 23-4 eller bg. 108-9705 och ange namn och adress.

ISSN 1653-8064

I veckan efter midsommar 2019 anordnas ett gemensamt symposium av European Grassland Federation (EGF) och Eucarpia. Temat för symposiet är "Improving sown grasslands through breeding and management". Speciellt fokus läggs på växtförädlingens roll för att få hållbara och funktionsdugliga vallar. Produktiviteten i anlagda vallar

2019 EGF EUCARPIA

Joint Symposium | Zurich, June 24–27

beror på tillgången på högkvalitativa vallsorter, lämpliga fröblandningar samt optimal skötsel. Fokus läggs också på samspelet mellan forskning, utbildning och tillämpning. Utöver föreläsningar och diskussioner anordnas studieresor både under och efter konferensen. Anmäl dig senast 3 april 2019 för lägsta kostnad.

Mer information: www.egfeucarpia2019.ch